

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДПП(н) 4 Організація початкової освіти (дисципліна за вибором)

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти

(назва ОПП)

спеціальність 073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

Факультет факультет іноземних мов, денне/заочне відділення

(назва факультету)

2019 – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація початкової освіти» для студентів ОС «Магістр» спеціальністю 073 Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти

Розробники:

Тимофєєва Ірина Борисівна, к.пед.н., доцент кафедри педагогіки та освіти

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освіти

Протокол від “27” серпня 2019 року, протокол №1

Завідувач кафедри педагогіки та освіти:

(підпис)

(Л.В. Задорожна-Княгницька)
(Ім'я прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність : 073 Менеджмент (освітні програма «Управління закладом загальної середньої освіти»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>розробка методичного комплексу ОГ для початкової ланки</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень / освітньо-кваліфікаційний ступінь: <u>Магістр</u>	14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	8 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		59 год.	77 год.
		Індивідуальні завдання:	
		1 год./ 1 год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –40% / 60%

для заочної форми навчання –20% / 80%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з організацією, змістом, принципами та методами управління системою національної освіти, формування у майбутніх керівників закладів освіти знання і уміння в галузі педагогічного керування та розвиток мотивації магістрів до професійного самовдосконалення в аспекті основних завдань курсу.

Завдання:

- вивчення теоретичних основ і передового досвіду управління в системі освіти;
- формування у здобувачів освіти знань про методи й прийоми організації та керівництва колективом освітньої установи, особливості системи внутрішньошкільного управління, зміст процесу управління закладом загальної середньої освіти;
- вивчення нормативних документів, що стосуються державно-суспільної системи управління освітою, організації роботи освітньої установи, атестації працівників закладів загальної середньої освіти;
- формування організаційно-методичних умінь, навичок самостійної роботи з літературою й нормативними документами;
- формування й подальший розвиток у магістрів аналітичних, оцінювальних та інших умінь, необхідних педагогові у його професійній діяльності.

Відповідно ОПП дисципліна «Організація початкової освіти» сприяє досягненню таких навчальних результатів:

Результати навчання	Шифр результату навчання
Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.	РН 1
Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.	РН 2
Проектувати ефективні системи управління організаціями.	РН 3

Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.	PH 5
Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.	PH 6
Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.	PH 7
Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.	PH 11
Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).	PH 12

Відповідно ОПД дисципліна «Організація початкової освіти» як навчальна дисципліна забезпечує формування та розвиток таких компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.
Загальні компетентності	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК2); • Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК6); • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК7).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів (СК1); • Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани (СК2); • Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління (СК5); • Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми (СК6); • Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти

ініціативу та підприємливість (СК7);

• Здатність до управління закладом освіти та його розвитком (СК10).

3.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

Теоретичні засади управління початковою школою

Тема 1. Роль та місце початкової освіти в системі освіти України

Початкова школа як структурний підрозділ загальноосвітньої школи, її функції та значення. Нормативно-правова база функціонування початкової школи. Характеристика основних принципів організації початкової освіти в Україні. Основні проблеми сучасної початкової освіти. Основні напрями реформування початкової школи у відповідності до Проекту нового закону «Про середню освіту».

Основні поняття: початкова школа, початкова освіта, принципи організації початкової освіти.

Тема 2. Зміст початкової освіти

Зміст початкової освіти як цілісна система, що ґрунтується на особистісно орієнтованому, діяльнісному і компетентнісному підходах. Інтеграція та цілісність змісту початкової освіти. Інваріантна та варіативна складова змісту початкової освіти. Диференціація, індивідуалізація, задоволення освітніх потреб груп і окремих учнів з урахуванням умов роботи конкретної школи.

Поняття про інваріантний складник виховного процесу. Розподіл тижневого навантаження за освітніми галузями і предметами.

Характеристика державного стандарту початкової освіти.

Основні поняття: зміст освіти, державний освітній стандарт, варіативна частина змісту освіти, інваріантна частина змісту освіти, базовий навчальний план.

Тема 3. Загальні основи управління і керівництва освітою та початковою школою

Управлінська діяльність в організації процесу навчання. Якості і стилі

(типи) лідерства. Технології управління. Функції управління процесом навчання в початковій школі. Основні напрями роботи заступника директора з НВР в початковій школі. Обов'язки заступника директора з НВР в початковій школі.

Основні поняття: управління (менеджмент), освітній менеджмент, педагогічний менеджмент, лідер, технологія управління, функції управління, технологія управління процесом навчання, управлінська діяльність.

Тема 4. Документація початкової школи

Документування і документообіг у початковій школі. Мета перевірки документації: класні журнали, журнали групи продовженого дня, тематичне планування, робочі зошити, контрольні зошити, плани вихователів ГПД, особові справи учнів, щоденники учнів. Організація колективної роботи з документами в початковій школі. Вимоги щодо ведення класного журналу в 1-4 класах ЗЗСО. Вимоги до ведення календарних планів, поурочних планів, зошитів учнів, щоденників учнів, планів роботи вихователів ГПД.

Основні поняття теми: діловодство, документування, документообіг, інструкція, наказ як управлінське рішення.

Змістовий модуль II

Технологія управління початковою школою

Тема 1 Планування та організація освітнього процесу у початковій школі

Види планування: перспективне, річне, поточне, оперативне, тактичне, стратегічне, одноразове, стабілізуюче, ситуаційне. Річна циклограма роботи заступника директора з навчально-виховної роботи в початковій школі. Тижнева циклограма роботи заступника директора з навчально-виховної роботи в початковій школі. Базовий, типовий і робочий навчальні плани: інваріантна та варіативна частини. Експериментальні та індивідуальні робочі навчальні плани. Розклад занять в початковій школі як один із найважливіших видів планування навчально-виховної роботи. Робочий навчальний план школи: інваріантна та варіативна частини.

Основні поняття: планування, види планування, методи планування, річна циклограма роботи, тижнева циклограма роботи, план роботи, розклад занять.

Тема 2 Внутрішкільний контроль у початкових класах

Види контролю заступником директора з навчально-виховної роботи в початковій школі. Завдання контролю. Етапи контролю. Основні методи контролю. Об'єкти контролю. Алгоритм контрольної діяльності. Етичні вимоги до контролю. Контроль за виконанням нормативних документів. Контроль за станом викладання предметів. Контроль за якістю освіти учнів початкових класів. Контроль за науково-методичною роботою. Контроль за виховною роботою. Контроль ведення класних журналів, журналів ГПД. Контроль поурочного планування. Контроль ведення учнівських щоденників. Контроль ведення зошитів для контрольних робіт та робочих учнівських

зошитів. Контроль навчально- матеріальної бази кабінетів. Контроль роботи гуртків.

Основні поняття: контроль, внутрішкільний контроль, оглядовий контроль, тематичний контроль, персональний контроль, класно-узагальнюючий контроль.

Тема 3 Методична робота в початковій школі

Зміст і завдання методичної роботи в початковій школі крізь призму нормативних документів. Форми методичної роботи в початковій школі: колективні, індивідуальні, нетрадиційні. Педагогічна рада як дорадчий колективний орган управління закладом освіти: мета та зміст діяльності. Види педагогічних рад. Методична рада як колегіальний орган педагогічних працівників школи з підвищення їх професійної майстерності: мета, напрями роботи та зміст діяльності. Структура методичної роботи.

Основні поняття: методична робота, методична робота в початковій школі, форми методичної роботи, методична рада, педагогічна рада.

Тема 4 Підвищення кваліфікації вчителів початкової школи. Сертифікація.

Нормативно-правова база атестації педагогічних кадрів. Підвищення кваліфікації вчителів початкових класів, її форми та можливості в сучасних умовах.

Портфоліо вчителя початкової школи як його творча скарбничка.

Основні поняття: атестація педагогічних кадрів, кваліфікаційна категорія, атестаційна справа.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	ін д	с.р		л	п	лаб	ін д	с. р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль I													
Теоретичні засади управління початковою школою													
Тема 1. Роль та місце початкової освіти в системі освіти України	12		2				10	12					12
Тема 2. Зміст початкової освіти	10	2	2				6	14		2			12

Тема 3. Загальні основи управління і керівництва освітою та початковою школою	10	2	2			6	14	2				12
Тема 4. Документація початкової школи	12	2	2			8	15	2				13
Всього за змістовим модулем I	44	6	8			30	55	2	4			49
Змістовий модуль II												
Технологія управління початковою школою												
Тема 1. Планування та організація освітнього процесу у початковій школі	10		2	2			6	10		2		8
Тема 2. Внутрішкільний контроль у початкових класах	9		2	2			5	10		2		8
Тема 3. Методична робота початковій школі	12		2	2			8	8				8
Тема 4. Атестація вчителів початкової школи. Сертифікація	14		2	2			10	6		2		4
Всього за змістовим модулем II	45		8	8			29	34		2	4	28
Модуль 2												
ІНДЗ						1						1
Усього годин			14	16		1	59			4	8	1

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Навчальним планом не передбачено	
2		
...		

6. Теми практичних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Роль та місце початкової освіти в системі освіти України.	2
2.	Зміст початкової освіти.	2
3.	Загальні основи управління і керівництва освітою та початковою школою.	2
4.	Документація початкової школи.	2
5.	Планування та організація освітнього процесу у початковій школі.	2
6.	Внутрішкільний контроль у початкових класах.	2
7.	Методична робота в початковій школі.	2
8.	Атестація вчителів початкової школи. Сертифікація.	2
	Всього:	16

Заочна форма навчання

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Зміст початкової освіти.	2
2.	Документація початкової школи.	2
3.	Планування та організація освітнього процесу у початковій школі.	4
	Всього:	8

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Навчальним планом не передбачено	
2		
...		

8. Самостійна робота для денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Роль та місце початкової освіти в системі освіти України.	8
2.	Зміст початкової освіти.	8
3.	Загальні основи управління і керівництва освітою та початковою школою.	8
4.	Документація початкової школи.	8
5.	Планування та організація освітнього процесу у початковій школі.	8
6.	Внутрішкільний контроль у початкових класах.	9
7.	Методична робота в початковій школі.	5
8.	Підвищення кваліфікації вчителів початкової школи. Сертифікація	5
	Всього:	59

для заочної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Роль та місце початкової освіти в системі освіти України.	10
2.	Зміст початкової освіти.	10
3.	Загальні основи управління і керівництва освітою та початковою школою.	10
4.	Документація початкової школи.	10
5.	Планування та організація освітнього процесу у початковій школі.	10
6.	Внутрішкільний контроль у початкових класах.	7
7.	Методична робота в початковій школі.	10
8.	Підвищення кваліфікації вчителів початкової школи. Сертифікація	10
	Всього:	77

9. Індивідуальні завдання

Розробка методичного комплексу для вчителя початкових класів щодо документації

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ (в електронному варіанті).

Титульний слайд (відповідно вимог оформлення титульної сторінки реферату: назва навчального закладу, тема ІНДЗ, навчальна дисципліна, ПІБ автора, група, керівник проекту, місто, рік).

Назва методичного комплексу;

Цільовий компонент (мета, завдання, предмет дослідження, методи дослідження).

Основна частина (розробка уроків відповідно календарного плану на поточний навчальний рік).

Список використаних ресурсів.

План ІНДЗ

1. Організаційно-розпорядча документація школи.
2. Документація із особового складу вчителя початкових класів.
3. Вимоги й особливості ведення вчителем початкових класів шкільної документації.
4. Нормативні документи Концепції Нової української школи (стислий аналіз).
5. Аналіз методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень та зразок свідчення досягнень учнів першого та другого класу.

10. Методи навчання

При проведенні лекційних та практичних занять з курсу «Організація початкової освіти» доцільно використовувати словесні методи навчання: пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія з поєднанням наочних методів навчання (ілюстрування, демонстрування, вирішення прикладів біля дошки) та використанням сучасних інтерактивних засобів навчання (електронних гіпертекстових документів, мультимедійних розробок).

За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивний, дедуктивний, аналітичний, синтетичний.

За ступенем самостійності мислення: проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, творчий.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з науковими джерелами, виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальна дискусія, пізнавальна гра, створення ситуації пізнавальної новизни, створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Методи стимулювання обов'язку і відповідальності:

роз'яснення значимості учіння, пред'явлення навчальних вимог, заохочення й осудження в учінні.

11. Критерії оцінювання студентів з дисципліни

«Організація початкової освіти»

Робота на практичному занятті	
0 балів	<ul style="list-style-type: none"> • відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; • відмова від відповіді на запитання за змістом теми.
1 бал	<ul style="list-style-type: none"> • фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; • відтворення менше половини навчального матеріалу; • відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
2 бали	<ul style="list-style-type: none"> • демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; • відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
3 бали	<ul style="list-style-type: none"> • демонстрація глибоких, міцних знань; • аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; • самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; • повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	
Змістовність, глибина висвітлення досліджуваної проблеми	0-5 балів
Логіка та глибина висвітлення досліджуваної проблеми у сучасній психолого-педагогічній літературі.	0-5 балів
Правильність постановки мети та завдань індивідуального навчально-дослідного завдання, методів, використаних в ході дослідження.	0-5 балів
Об'єктивність, коректність, переконливість висновків дослідження.	0-5 балів
Відповідність технічного та літературного оформлення роботи вимогам.	0-5 балів
Творчий підхід до висвітлення досліджуваної проблеми, використання додаткових інформаційних ресурсів.	0-5 балів
Відсутність мовних помилок, науковий стиль викладення.	0-5 балів
Максимальна кількість балів	35
Самостійна робота студента	
0 балів	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
1-9 бал	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
10-15 бали	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання дисципліни.

12. Засоби оцінювання

Контроль знань з курсу здійснюється за кредитно-модульною системою. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою.

Для контролю засвоєння матеріалу дисципліни «Організація початкової освіти» рекомендується використовувати такі методи і форми контролю: поточне оцінювання результатів виконання практичних робіт; оцінювання самостійної роботи студентів; оцінка за індивідуальне навчально-дослідне завдання; залік.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма навчання

Модуль 1							Модуль 2 проєкт	Сума
поточне тестування і самостійна робота								
Практичні роботи						ЗМ1-2	35	100
ПР1	ПР2	ПР3	ПР4	ПР5	ПР 6	ПР7 -8		
6	6	6	6	6	6	14	15	

ПР – практичні роботи

СР – самостійна робота

Заочна форма навчання

Модуль 1				Модуль 2 проєкт	Сума
поточне тестування і самостійна робота					
Практичні роботи			ЗМ1-2	35	100
ПР1	ПР2	ПР3-4	СР		
15	15	15	20		

ПР – практичні роботи

СР – самостійна робота

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на практичних заняттях передбачено з використанням комп'ютерної техніки, в якій є доступ до мережі Інтернет, проектор мультимедійний, екран, дошка настінна маркерна, що дозволяє оволодівати компетентностями, що передбачені ОПП.

15. Методичне забезпечення

Опорний конспект лекцій; ілюстративні матеріали; ілюстративні матеріали, Інтернет сайти.

16.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Підласий І.П. Живий урок - Харків: Основа, 2017. 128 с.
2. Гільберт Т., Тарнавська С. Організація освітнього процесу в І класі засобами інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Початкова школа*. 2018. №8. С. 36-43.
3. Про освіту: Закон України (2017 р.)

4. Ковальова В. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в умовах компетентнісно орієнтованої освіти. *Початкова школа*. 2018. №2. С.1-3.
5. Василенко Н.В. Нова українська школа: методичний консиліум. *Управління освітою*. 2018. №7-9. С. 24-32.
6. Климко Л.В. Розбудова регіональної мережі громадсько-активних шкіл за умов освітніх змін. *Управління школою*. 2018. №13-15. С. 20-24.
7. Савченко О.Я. Закон України «Про освіту». Коментар у контексті проблем реформування початкової освіти. *Початкова школа*. 2018. №1. С.1-4.
8. Ранкові зустрічі І клас /авт.-упор. Н.Ю. Бабіченко та ін. Харків: Основа, 2018. 143 с.
9. Азімов А. STEM - освіта - шлях до майбутнього. *Управління школою*. 2017. №34-36. С. 40-44.
10. Державний стандарт початкової освіти (від 21.02.2018 р.). <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html>
11. Химинець В., Кірик М. Інновації в початковій школі. Ужгород, 2008. 344с.

Допоміжна

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник . К. : Академвидав, 2012. 349 с
2. Кічук Н. В. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі: Монографія. Ізмаїл: ІДГУ, 2007. 236 с.
3. Коваль Л. Д. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до моделювання уроків за різними навчальними технологіями. *Початкова школа*. 2005. № 11. С. 22–26.
4. Лінник О. О. Творче проектування в організації життєдіяльності шестирічок: навч.метод. посіб. Луганськ : Альма-матер, 2005. 178 с.
5. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Х. : Вид. група «Основа», 2012. 176 с.
6. Рябова З.В. Кравченко Г.Ю. Метод проектів у розвитку якості початкової освіти. Х.: Вид-во «Ранок», 2013. 144 с.

7. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. К.: Генеза, 1999. 366 с.
8. Робінсон Кен Освіта проти таланту. - Пер. з англ. К., 2017. 415 с.
9. Василенко Н.В. Компетентнісний підхід в освіті: реалізація теорії та практики. Харків: Основа, 2017. 178 с.
10. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ ст. [в 3 т.] Кн. 1 Пріоритет інтелекту /кер. авт. кол. В.М. Литвин. - К.: Навч. кн., 2004. 683 с.
11. Калошин В., Гоменюк Д. У чому причини успіху шкільної освіти Фінляндії? *Управління школою*. 2018. №7-9. С. 2-11.
12. Крамаренко А. Мандруємо навколо світу. *Учитель початкової школи*. 2018. №7. С. 8-11.
13. Нікулочкіна О. Урок ХХІ століття: обласний конкурс педагогічної майстерності. *Учитель початкової школи*. 2017. №1. С. 3-7.
14. Ковальова В. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в умовах компетентнісно орієнтованої освіти. *Початкова освіта*. 2018. №3. С. 1-3.

Інформаційні ресурси

1. Освітній сайт для сучасних педагогів URL: <http://konserg.ucoz.ua/>
2. Освіта в Україні та за кордоном (новини освіти, конкурси, олімпіади, корисні посилання, початкова освіта, середня освіта, вища освіта). URL: <http://osvita.ua>
3. Навчальні програми для початкової школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
4. Програма Intel® «Навчання для майбутнього» URL: <http://http://iteach.com.ua/>
5. Електронні ресурси, які містять корисну інформацію з питань інклюзивної освіти. URL: www.ussf.kiev.ua ; www.nmcio.kubg.edu.ua ; www.naiu.org.ua.

6. Портфоліо учня. Зразок оформлення URL: <https://urok-ua.com/portfoliouchnya>.
7. Портфоліо учня. Слайд-шоу URL: <https://www.slideshare.net/liliya1983/ss-67530552>.
8. Зразок портфоліо учня. Слайд-шоу URL: <https://www.slideshare.net/yagilnytska/ss-59492073>
9. Графік проведення тренінгів та майстер-класів освітній WEEKEND URL: <http://www.airo.com.ua/grafik-provedennya-treningiv-ta-maysterklasiv-osvitniy-weekend/>
10. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
11. Концепція нової української школи URL: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>.
12. Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
13. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>
14. Освітній портал «Педагогічна преса» URL: <http://pedpresa.ua/185635-osvityanzaproshuyutna-vseukrayinskyj-naukovo-praktychnyj-seminar-web-stem-shkola2017.html>
15. Освітній проект для початкової школи «На крилах успіху» URL: <http://edproject.com.ua/>
16. Український проект «Якість освіти» URL: www.yakistosviti.com.ua
17. Сайт Міністерства освіти і науки України URL: <http://www.mon.gov.ua>
18. Онлайн-курс для вчителів початкової школи URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/about>
19. Сайт Інституту методів та змісту освіти URL: www.imzo.gov.ua

20. Сайт видавництва «Основа» URL: www.osnova.com.ua

